PSP'92
Mierlostraat 43
6844 DW ARNHEM
info@psp92.nl
KvK 40537675

Onderwerp:
DE REGIO IN DE OMGEVINGSVISIE

Uw kenmerk:
2026-002132

Arnhem, 16 JUN 2026

Provincie Gelderland
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten
d.t.v. Team Omgevingsvisie
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Geacht College,

Graag zenden wij onze reactie met betrekking tot het deel over de regio's. Over de 7 regio's treft u losse notities aan. Wij vragen niet om deze nu mee te nemen in de zienswijzenota, maar om toe te zeggen dat de inhoud wordt betrokken bij het opstellen van de regionale programma's. Deze toezegging is voor ons nu voldoende, vanuit het vertrouwen dat de samenwerking met u goed is.

Wij zijn positief over de Gelderse Methode bij het opstellen en uitvoeren van grote plannen. Het is dan ook mooi om te zien dat nu in de Omgevingsvisie specifieke aandacht is voor de regio als gebied. Gelderland is als grote provincie een overheid met verschillende streken. Die vragen ieder om ander beleid.

We zien dat het Rijk deze gedachte en aanpak ook heeft overgenomen. Met de Regio Deals, het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en het Nationaal Programma Vitale Regio's laat het Rijk zien dat Elke Regio Telt. Over deze Rijksprogramma's hebben wij ook notities opgesteld. Deze zijn ook als bijlage toegevoegd en horen ook bij deze brief.

Voor de uitwerking van de Regionale Uitvoeringsprogramma's hebben wij aparte reacties in voorbereiding. Wij vragen nu om de toezegging dat deze worden betrokken bij de opstelling van deze uitvoeringsprogramma's. Wij denken graag met uw College mee over de ontwikkeling van de regio.

Afschrift van deze brief met bijlagen wordt aan Provinciale Staten van Gelderland verstuurd.

Met vriendelijke groeten,
Pacifistisch-Socialistische Partij '92,

Ramon Barends, voorzitter

Notitie

REGIO ACHTERHOEK

De Regio Achterhoek is een regio met een eigen zelfbewuste identiteit. De Achterhoek is een groene regio met veel ruimte voor landbouw en natuur, maar ook met kleine kernen en middelgrote steden. Doetinchem en Winterswijk zijn de centrumsteden in een groene en sociale omgeving.

Deze regio ligt aan de grens van het land, maar door de Europese eenwording is deze geen barrière voor de bewoners. We zien dat bij Dinxperlo en Süderwick heel duidelijk in beeld. Er wordt grensoverschrijdend gewerkt in deze gemeenten.

In het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek worden de grote opgaven beschreven. De aanpak van droogte en wateroverlast bedreigt de landbouw (en daarmee de voedselproductie), schoon en voldoende drinkwater, en het leefklimaat. De vitale regio wordt bereikt met regionale bereikbaarheid te bewerkstelligen. Zo is er een vestigingsklimaat waar het goed wonen en werken is. Daar is voldoende massa voor nodig. De Achterhoek is lange tijd als krimpregio beschouwd. Onterecht is dat een negatief stempel, omdat de Achterhoek een gebied is waar rust, ruimte en noaberschap is. Natuur, recreatie en toerisme zijn regionale krachten voor de Achterhoek.

De hoeveelheid schoon water is een zorgpunt in de Achterhoek. Het water- en bodembeleid is daarmee belangrijk. 'Water en bodem sturend' is hier het passende motto. De bodem werkt als spons en wordt het water vastgehouden voor later. Het Waterschap is hier ook een partij bij.

De Oude IJssel is een gebied waar hoog risico is voor waterveiligheid. De relatie met Duitsland is hier belangrijk om te benoemen.

Er is ruimte nodig voor het regionaal watersysteem: de functies van het landelijk gebied zijn hier afhankelijk van. Wij vinden het belangrijk dat landbouw, recreatie en natuur aandacht krijgen.

Door samen te werken aan de uitdagingen rondom landbouw, natuurbehoud en stikstofproblematiek kunnen landbouw en natuur samen verder. Agrarisch natuurbeheer is wellicht een goede oplossing. De regio is er innovatief genoeg voor.

Doetinchem en Winterswijk zijn de sterke steden die er voor moeten zorgen dat er ook sterke dorpen en kernen zijn waardoor de gehele regio sterk is en sterk blijft. Wij vragen hier aandacht voor. De RegioExpress Winterswijk-Arnhem moet een frequente dienstregeling hebben. Ook de spoorverbinding Winterswijk-Zutphen-Apeldoorn moet verbeterd worden. Bij de versterking van de steden en regio moet ook het onderwerp 'ontgroening en vergrijzing' aandacht krijgen.

Er zal een Verstedelijkingsstrategie komen voor de Achterhoek. Wij stellen hier onze vraagtekens bij. De Achterhoek moet niet verstedelijken, maar haar eigen karakter behouden. Plattelandsstrategie is hier passender. Grote kernen mogen een grote groei hebben en kleine kernen houden het bij een passende kleine groei.

Doetinchem vraagt goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer en daar kan verdichting van woningen dan ook worden gerealiseerd. Woningbouw is immers nodig, want ook arbeidsmigratie vraagt nieuwe woningen. Ook moet er ruimte zijn voor zowel economie als energiewinning. Zo blijft de Achterhoek aantrekkelijk.

Innovatieve maakindustrie en agrarische economie vragen ruimte. Deze moet er zijn in de Achterhoek. Ook de grote logistiek is belangrijk voor de regio.

In het regionaal energieperspectief wordt de energiebehoefte van de regio beschreven en van een oplossing voorzien. We vragen om dit document ook aan Provinciale Staten voor te leggen.

Notitie
REGIO EHPZ

De Regio EHPZ – Ermelo/Harderwijk/Putten/Zeewolde – is een betrekkelijk nieuwe regio. Ermelo en Harderwijk hoorden bij de Regio Noord-Veluwe en zij hebben met Zeewolde als daily urban system (DUS) de handen ineen geslagen. Putten is als onafhankelijke gemeente bij de EHZ-regio gevoegd. Dat is een goede zaak, want zo zijn alle gemeenten in Gelderland onderdeel van een regio.

De kernen in deze regio hebben een eigen karakter en culturele historie. Harderwijk is een Hanzestad en daarnaast net als Ermelo groot geworden met de visserij. Om deze reden hebben wij een notitie over visserij opgesteld.

Cultuur en erfgoed vragen ruimte en dat moet in de Omgevingsvisie bevestigd worden. Ook het visserijerfgoed moet behouden worden.

De EHPZ is uitloopgebied voor de MRU en daarmee belangrijk voor natuur, recreatie en toerisme.

De ligging aan het IJsselmeer maakt dat de EHPZ van oudsher zich bewust is van de kracht van het water. De Zuiderzee gaf vis en handel, maar nam ook levens. Harderwijk is het Gelderse Urk wat dit betreft.

Voldoende schoon en zoet drinkwater moet ook hier op de kaart staan. De transformatie van Zuiderzee naar IJsselmeer draagt hieraan bij.

Rond Ermelo en Putten is aandacht nodig voor functiemenging en meervoudig ruimtegebruik.

We zien dat de EHPZ een regio is in wording. Met onderlinge relaties wordt gewerkt aan een stedelijk netwerk. Harderwijk is hiermee aan de slag, omdat hier ook de combinatie wonen, werken en recreatie van belang is. Harderwijk is met het NS-station en het openbaar busvervoer de kern van de regio. Harderwijk zou een IC-station moeten krijgen en op deze manier meer verstedelijking krijgen. De EHPZ is een van de stepping stones tussen Randstad en Randland (i.c. Amersfoort, Foodvalley en Zwolle).

We zien ontwikkeling op defensiegebied. Naast de kazerne in Zeewolde komt er ook een kazerne bij Ermelo en Stroe. In plaats van Stroe City ontstaat er nu 'Stroe Defence Town'. Defensie geeft druk op de natuur en infrastructuur.

De bouw van woningen moet met behoud van natuur en landschap gerealiseerd worden. De Veluwelijn Amersfoort-Ede/Wageningen vraagt door de intensievere woondichtheid om versterking.

Naast de landbouw en maakindustrie is er ook een sterke zorgsector in de EHPZ. Deze Care Valley moet overeind blijven staan. Bedrijvigheid moet een plek krijgen in de kernen. Daarnaast is de circulaire economie op het Lorentz-terrein zichtbaar aanwezig. De EHPZ gaat werken met een Regionaal Energieperspectief. Dat is een belangrijk document, waarbij ook de lokaties van de onderstations in de nabije omgeving in benoemd zullen worden. De EHPZ en de Kop van de Veluwe moeten hier samen optrekken.

Notitie

REGIO FRUITDELTA RIVIERENLAND

De Regio Rivierenland heet al enige tijd ook FruitDelta. De regio wil haar fruitteelt als unique selling point inzetten. Tiel is met de jamproducent HERO dan ook de Fruit Capital. De Regio Rivierenland is een versplinterde en wat geïsleerde regio qua ligging. De oriëntatie is ook gericht op twee andere provinciehoofdsteden, Den Bosch en Utrecht. De rivieren zorgen voor de fysieke barrière.

De logistieke corridors die de geïsoleerde ligging veroorzaken zorgen dan wel weer voor veel logistiek. A2, A15, Betuweroute en Waalcorridor: ze zorgen voor economische activiteit.

De leefbaarheid staat in de kernen wel onder druk. De kernen zijn slecht bereikbaar en er zijn niet overal goede voorzieningen. Er lijkt een grote zelfvoorzienendheid te zijn. Deze regio valt hierdoor bij de Regionale regelingen vaak tussen wal en schip. We verwijzen naar de eerder aangehaalde motie van de SGP'er André Flach.

Juist die regionale regelingen zorgen voor financiering voor een integrale aanpak. De grote opgaven moeten worden aangepakt. In de Omgevingsvisie kan dit wellicht een duidelijkere bewoording krijgen. In het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief moet hier uiting aan worden gegeven.

Het rivierenland is duidelijk omzoomd door rivieren. Water is daarmee bedreigend voor de Regio en voor de Verstedelijking. Recreatie en natuurontwikkeling moeten daar ook op aansluiten.

Het robuuste water- en bodemsysteem is een thema. Drinkwater wordt eenvoudig gewonnen in deze regio. Daarom moet er zorgvuldig omgegaan worden met de bodem. De Linge is de waterader voor de Regio Rivierenland. Met een schone Linge is er genoeg schoon drinkwater voor consumptie en voor de agrarische sector. De Linge is ook onderdeel van de identiteit van Rivierenland. Deze blauwe ader door het groen bieden economische kansen door recreatie.

Naast de rivier is ook de Hollandse Waterlinie en de Limes kernpunt van de recreatie en het erfgoed in Rivierenland. Water hoort bij de identiteit van de regio, net als Flipje bij Tiel. Flipje is symbool van de fruitteelt. Hier hoort de innovatieve bomenteelt bij. Fruit is hèt identiteitskenmerk van deze regio.

Naast fruitteelt zijn de verscheidene kernen ook een deel van de identiteit. Buren is bijvoorbeeld een historische kern, maar klein van inwonertal. Utrecht, Den Bosch en Arnhem/Nijmegen zijn de trekkers van de regio. Tiel, Geldermalsen of Culemborg is daar niet krachtig genoeg voor een krachtige invulling van de centrumfunctie. De potentie die er is moet gestimuleerd worden zover wenselijk in de verstedelijking. Tiel en Geldermalsen zijn een stedelijk netwerk aan het vormen, maar de kleinschalige opzet en het geïsoleerde karakter horen bij de regio.

Rivierenland ligt op de as Amsterdam-Utrecht-Eindhoven en is daarmee een goede uitvalsbasis voor het achterland van de verschillende Economic Ports. We onderschrijven daarmee wat in de ontwerp-Omgevingsvisie staat: Rivierenland, Port of Fruit!

De treinverbinding Geldermalsen-Tiel-Elst-Arnhem is cruciaal voor de regio en moet verbeterd worden. Ook de verbinding tussen Rhenen en Kesteren moet hersteld worden. Überhaupt heeft deze regio een logistiek karakter.

Bedrijventerreinen moeten op de juiste plek en van het juiste type zijn. Zo zijn de terreinen bij de rivieren bij uitstek goed voor watergebonden industrie.

Tenslotte willen we met de provincie er voor zorgdragen dat de verrommeling tegengegaan wordt.

Er is een onderzoek naar plaatsing van een SMR in Neder-Betuwe. Wij volgen dit onderzoek kritisch.

Notitie

GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN

De Groene Metropoolregio is een grote regio, met veel samenwerking, maar ook met een bijzondere samenwerkingsgeschiedenis. Tot 2015 was de regio een WGR+-regio (dus een regio met meer bevoegdheden dan alleen de zgn. 'verlengd lokaal bestuur'-taken). Nu is er een collegeregeling in een normale Wgr-structuur. Er zijn 5 opgaven die door de GMR zijn vastgesteld in een Visie en uitgewerkt in een Meerjarige Agenda: het gaat om de Groene Groeiregio, de Verbonden Regio, de Productieve Regio, de Circulaire Regio en de Ontspannen Regio. Vanuit deze opgaven wordt in de 17 gemeenten programmatisch gewerkt aan deze opgaven.

De GMR is een regio met verschillende subregio's (Rijk van Nijmegen, Middengebied, Agglomeratie Arnhem en de Liemers). Deze subregio's zijn heel verschillend van karakter: tussen Druten en Doesburg en tussen Westervoort en Wijchen zit zoveel verschil. En toch is de GMR een daily urban system, weliswaar met schakeringen.

Deze regio is een stedelijk gebied waar groei voorzien wordt. De GMR is een regio waar gewerkt wordt aan een schaalsprong. Samen met de Regio Food Valley werkt de GMR aan de uitwerking van een NOVEX-ontwikkelperspectief. Dit NOVEX-traject en de schaalsprong die voorzien wordt moet ook in de Omgevingsvisie verankerd zijn. We zien de grote ontwikkelkracht van deze regio.

60.000 woningen die in balans moeten komen werk, bereikbaarheid, vrije tijdsbesteding en voorzieningen in een gebied waar gezondheid en veiligheid ook belangrijk zijn.

Wij zien dat richting 2100 aandacht nodig is voor de waterveiligheid. De term 'Ruimte voor de Rivier' komt bovendrijven. We vragen om een reflectie.

De groene contramal voor de verstedelijking is het landelijk gebied. Uiterwaarden en landschapsparken (zoals Park Lingezegen) zijn belangrijk om het groen en de natuur te blijven koesteren. De Groene Scheggen worden hierbij uitgerold. Een nadere toelichting is wel wenselijk.

De GMR groeit door de woningbouw en verstedelijking. Arnhem en Nijmegen zijn centrumsteden, maar ook andere steden komen in aanmerking voor verstedelijking. Slechts de kleinere kernen moeten enkel kleinschalig bij bouwen om de lokale vraag te beantwoorden. Wij stellen dat de schaal van de gemeenten nu goed is en dat fusies niet nodig zijn. Samenwerking is genoeg. Identiteit moet bewaard blijven. Door lokaal te bouwen worden voorzieningen behouden en dat is uiteindelijk goed voor groei in de hele regio. Grootschalige woningbouw komt op de plaatsen waar ook grootschalige groei van het mobiliteitsnetwerk geprojecteerd wordt. Dit is een goede zaak. Zo ontstaat een robuust regionaal netwerk van wonen, werken, reizen en recreëren.

De spoorlijn Utrecht-Arnhem-Duitsland biedt de GMR kansen. Randstad en Ruhrgebied komen zo dichterbij. Ook de GNOE is belangrijk voor Gelderland en de GMR.

De GMR kent sterke economische ontwikkeling in energie, gezondheid en hightech. Wonen en werken worden daar gecombineerd. De campussen als de NovioTech, Radboud/Heyendaal en de Cleantech/IPKW-campus vragen aandacht, net als TPN, Park15, Innofase en Zevenpoort. De EMZ en Nijmegen/Overbetuwe zijn logistieke hotspots. Nijmegen/Overbetuwe heeft geen Railterminal nodig.

Er wordt gesteld dat er onderzoeken worden gedaan naar de plaatsing van SMR's. Waar zouden deze moeten komen in de visie van de provincie?

In de paragraaf over het stedelijk netwerk wordt gesproken over gemeenten waar regiokernen zijn. Het noemen van de Liemers is onjuist; Duiven en Westervoort is beter.

Notitie

REGIO KOP VAN DE VELUWE (REGIO ZWOLLE)

De Gelderse regio Kop van de Veluwe is eigenlijk geen regio. De Kop van de Veluwe hoort immers bij de Regio Zwolle, en is daarmee een subregio. De gemeenten vallend onder deze regio zijn ook met het daily urban system gericht op Zwolle. Het ontstaan van deze regio is het gevolg van het uiteenvallen van de Regio Noord-Veluwe. Het daily urban system is echter stevig genoeg om er voor te zorgen dat deze gemeenten samen willen trekken. De Kop van de Veluwe is een landelijke regio met stedelijke gerichtheid op Zwolle (en in mindere mate Deventer). Het waterrijke gebied is rijk aan recreatie en toerisme. De identiteit is doordrenkt door de Hanze en door de visserij. Wat betreft het thema visserij verwijzen wij naar onze notitie over dat onderwerp. Het IJsselmeer is een kenmerkend onderdeel van deze regio. De IJsselmeeragenda is daarom ook een belangrijk document voor deze regio. Wij vragen om dat te bevestigen in de Omgevingsvisie. De Regio Zwolle heeft een verstedelijkingsopgave die ook met een NOVEX-Ontwikkelperspectief verder geconcretiseerd is. De Kop van de Veluwe heeft een woningdruk vanuit de Randstad en de stad Zwolle. Identiteit en leefbaarheid moeten worden beschermd.

IJssel, IJsseldelta, IJsselmeer en Randmeren zijn belangrijk voor de identiteit, de natuurlijke kwaliteit, waterkwaliteit en landbouw. De Regionale sponsstrategie - het vasthouden van water als een spons - is een interessante werkwijze om water vast te houden. Deze waterrijke gebieden, de agrarische sector, de rust en de SGP-vibe die in deze gemeenten heerst maken de Kop van de Veluwe uniek. De sociale verbondenheid zorgt voor een voorzieningenniveau dat afdoende is, omdat mensen elkaar willen helpen. De regionale identiteit van de dorpen en kernen moeten beschermd worden. Ruimtelijke uitbreiding kan alleen op kleine schaal (want: kleine kernen kunnen alleen kleine uitbreiding aan) en moet dan ook de lokale vraag invullen. De vraag vanuit de Randstad en vanuit Zwolle e.o. moet echter ook ingevuld worden. Dit klemt en vraagt om een besluit van de regio en om het goede overleg. Overijssel en Gelderland moeten samen in de NOVEX-uitwerking knopen doorhakken.

De NOVEX-plannen en overige stukken van de Regio Zwolle zouden ook in Gelderland besproken moeten worden.

Wat betreft mobiliteit heeft de spoorverbinding aandacht nodig. Harderwijk-Zwolle moet verbeterd worden. De regio's Amersfoort, EHPZ en de Regio Zwolle moeten goed verbonden worden. Naast mobiliteit voor het mogelijk maken van woningbouw is ook bereikbaarheid voor de economische keuzes noodzakelijk. Met H2O is er al een mooie locatie waar de economie verankerd is. De provincie heeft hier een regisserende rol.

We vragen aandacht voor de bestuurlijke status van deze regio. Het is belangrijk te weten hoe de Kop van de Veluwe in relatie tot de Wgr-Regio Zwolle als Gemeenschappelijke Regeling is ingericht.

Notitie
REGIO FOODVALLEY

De Regio Food Valley is een van de gebieden waar de schaalsprong van verstedelijking zichtbaar is. Deze regio is verdeeld over de provincie Utrecht (drie gemeenten) en de provincie Gelderland (vijf gemeenten). Deze acht gemeenten gezamenlijk hebben een stevige groei doorgemaakt en zullen blijven groeien. Ede is als grootste gemeente een stad met een dorpsgevoel. Barneveld is als vijfde gemeente van Gelderland ook een kern met stedelijk formaat, maar met een plattelandsidentiteit. Deze nationale en regionale groei komen samen in de regio. Er is grote druk op de ruimte in de Regio Food Valley: de verstedelijking, natuur, recreatie, energie, infrastructuur en landbouw komen hier samen als opgaven. Wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen moeten alle vier een plek krijgen in dit stedelijker wordende gebied. De Aanpak Veluwe is hier belangrijk bij. Wij bepleiten een gebiedsparagraaf voor de Veluwe, omdat deze in diverse regio's terugkomt.

Wij zien in de Regio Food Valley veel en stevige innovatiehubs. We noemen de WUR en Aeres/Hbo in Wageningen, de CHE in Ede en het Aeres MBO-trainingscentrum in Barneveld. Ook het Poultry Expertise Centrum in Barneveld is een voorbeeld. Het agrifoodcluster is belangrijk voor de economische ontwikkeling. FOOD2040 is het samenhangende verband van regio's die een sterke agrokant hebben. Daarnaast ligt net over de provinciegrens de ICT-campus in Veenendaal.

De ontwikkeling van de regio vraagt om een balans tussen mobiliteit, economie en verstedelijking. Bereikbaarheid is een fragiele eis die nodig is voor meer woningen en meer werkplekken. Ruimte, mobiliteit en energie bepalen de mate van beschikbare ontwikkelruimte en verstedelijking. Deze schaalsprong is in Food Valley zo duidelijk voelbaar en wordt met de Groene Metropoolregio samen in het NOVEX-ontwikkelperspectief verder ingevuld. We zijn verbaast over de uitspraak dat Food Valley met haar 5 Gelderse gemeenten een grotere schaalsprong kent dan de 16 Gelderse gemeenten van de Groene Metropoolregio. We vragen om een toelichting. Ook vragen we om een toelichting over hoe om te gaan met de provincie Utrecht voor wat betreft de 5 Utrechtse gemeenten.

Door de grote landbouw- en veeteeltsector is de stikstofcrisis sterk merkbaar en voelbaar. De schaalsprong op de veedichtheid vraagt ook aandacht. In de Regio Food Valley moeten natuur en landbouw echt samengaan en een goede oplossing krijgen. Beide vragen om impulsen. Deze regio heeft in de afgelopen jaren hard gewerkt aan eigen regionale visies op landbouw en stikstof. Wij zijn hier positief over en geven hen graag een compliment. Agrarische ondernemers krijgen in de Regio Food Valley een kans. Het gebiedsproces Ede/Barneveld is een mooi voorbeeld. Met de provincie Utrecht wil de provincie Gelderland blijven samenwerken. We vragen om een regelmatige update van deze samenwerking aan de beide Staten te sturen.

De NOVEX zorgt voor een stevige woningbouwopgave. Ede, Wageningen, Barneveld en Nijkerk staan hier in de picture. Er worden 40.000 nieuwe woningen geprojecteerd in de Regio Food Valley. We vragen om een goede monitoring, want we moeten de goede woningen op de juiste plaats bouwen. Het gaat om een groene, goed bereikbare en leefbare regio behouden. 'Meer landschap, meer stad' is het juiste motto. De concretisering zal in gebiedsagenda's worden vastgelegd. Vraag blijft wie deze vaststellen. Ook hier is de vraag hoe de provincie Utrecht wordt aangehaakt. Gelderland is ambitieus en Utrecht mag deze ambitie niet remmen.

De natuur van de Veluwe is de basis voor het regionaal en stedelijk groen. Grote groei kan alleen in de grotere kernen, want daar is de mobiliteit op niveau. Woningbouw kan immers alleen op plaatsen die een stevige verkeersinfrastructuur kennen. Hoogwaardig openbaar vervoer is nodig, om zo de Randstad en het Duitse achterland te verbinden. Zo ontstaat een leefbare regio waar economische groei aanwezig is, met voorzieningen en een prettige leefomgeving. We benoemen concreet de treinverbindingen Utrecht-Arnhem en de burg bij Rhenen. Ook zou het doortrekken van het spoor van Rhenen naar Kesteren een toekomstbeeld zijn waardoor het treinverkeer nog sterker wordt.

Notitie

REGIO STEDENDRIEHOEK

De regio Stedendriehoek kent een lange geschiedenis en heeft een bijzondere opbouw. De Stedendriehoek is een begrip: drie steden en vijf landelijke gemeenten vormen samen deze regio. De naam Stedendriehoek is een tijd losgelaten en de regio ging Cleantechregio door het leven. Recent is dit losgelaten en is de bekende naam weer aangenomen.

Een van de drie steden uit de Stedendriehoek ligt in de provincie Overijssel, terwijl de andere 7 gemeenten in Gelderland liggen. Deze ligging tussen Randstad, Regio Zwolle, Regio Twente en de Groene Metropoolregio maakt dat deze regio een schakelfunctie heeft op het gebied van verstedelijking. Er wordt gesteld dat deze regio een sterke regionale identiteit zou hebben. Deze identiteit zien wij niet. De Stedendriehoek is vooral buiten de regio een begrip, maar binnen de regio voelt niemand zich een Stedendriehoeker, in tegenstelling tot de Achterhoek. Wel is de regio een daily urban system. Wat wel een identitaire component is voor deze regio is de IJssel. Deze rivier vormt een van de aders voor zoetwatertoevoer voor het IJsselmeer. De IJsselmeeragenda is daarom ook een belangrijk beleidsdocument voor deze regio.

De IJssel is een logistieke ader voor de logistiek en de mobiliteit, en daarmee de economie. De IJssel moet het jaar door bevaarbaar zijn en voldoende water hebben, zodat er ook drinkwater is.

De Stedendriehoek kent verder belangrijke natuurgebieden, w.o. de Veluwe. De natuurfunctie van deze regio is duidelijk aanwezig. Natuurkwaliteit, waterkwaliteit en waterhoeveelheid zijn daarmee thema's die in het regioprogramma naar voren moeten komen. De IJsselvallei is als gebied onderdeel van de regionale identiteit. Deze natuurlijke kwaliteit heeft de functie van een stedelijk uitloopzone.

De drie steden en het groene middengebied gezamenlijk vormen de Stedendriehoek. Het vrijkomen van agrarische gebieden en bebouwing versterkt het groene middengebied. De leefbaarheid versterkt weliswaar, maar het voorzieningenniveau moet wel op peil blijven. Het vrijkomen van agrarische bebouwing werkt ondermijning in de hand. Dat moet voorkomen worden.

De Regio Stedendriehoek werkt aan een Regionaal Ontwikkelperspectief. Dit zal uitmonden in een Verstedelijkingsstrategie. Landschappelijke kwaliteiten, woningbouw en economische stimulering zullen hier in terug moeten komen. Het verminderen van de druk op het middengebied is noodzakelijk. De drie steden hebben de locaties om te bouwen in de nabijheid van goede mobiliteit. Deze mobiliteit is binnen de regio, maar ook naar buiten (Amsterdam/Utrecht/Amersfoort en Enschede/Duitsland enerzijds en Groningen/Zwolle en Arnhem/Nijmegen/Brabant anderzijds) belangrijk, zowel per spoor als op de weg. De IJssel is voor de mobiliteit ook van belang.

De Stedendriehoek is naar binnen gericht als regio, met haar bedrijvigheid en bereikbaarheid. De lokale invulling van deze economie geeft aandacht voor veiligheid, digitalisering, voedsel-, energie- en watermanagement). Door een koppeling te maken met Twente kan er ingestoken worden op de innovatieve kracht van de Stedendriehoek. De politie zal in Apeldoorn steviger gevestigd zijn. Daarnaast is de defensie een factor van belang, niet alleen ruimtelijk, maar ook economisch.

DEALS VOOR DE REGIO

Omgevingsvisie Gelderland
Richting geven en richting laten

Ramon Barends
PSP'92 Gelderland
Juni 2026

Deze notitie maakt onderdeel uit van onze zienswijze op de Gelderse Ontwerp-omgevingsvisie.

Zaaknummer: 2026-002132;
GS-besluit d.d. 14-04-2026

Regio Deals Oost-Nederland als spiegel voor de Omgevingsvisies van Gelderland en Overijssel

Regio Deals: doel, werking en beleidslogica

De Regio Deals zijn sinds 2018 een belangrijk instrument van het Rijk om de brede welvaart in Nederlandse regio's te versterken. Het uitgangspunt is dat regionale opgaven niet los van elkaar kunnen worden opgelost: economische ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit, sociale samenhang, bereikbaarheid en duurzaamheid zijn structureel met elkaar verweven.

Een Regio Deal is een meerjarige samenwerking tussen Rijk, provincie, gemeenten en regionale partners (bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties). Het instrument kenmerkt zich door:

- gebiedsgerichte aanpak (niet sectoraal);
- cofinanciering tussen Rijk en regio;
- nadruk op uitvoeringsprojecten;
- experimenteerruimte voor integrale oplossingen;
- focus op brede welvaart.

De Regio Deals vormen daarmee in de praktijk een uitvoeringslaag onder de Omgevingswet, waar gebiedsgericht werken concreet wordt gemaakt. Waar provinciale Omgevingsvisies strategisch sturen, laten Regio Deals zien hoe die ambitie in de praktijk vorm krijgt.

Regio Deals in Oost-Nederland

Oost-Nederland bestaat uit de provincies Gelderland en Overijssel en kent een zeer dicht netwerk van Regio Deals in meerdere tranches.

<u>Gelderland</u>

- Regio Deal Achterhoek I (afgerond) en II
- Regio Deal Foodvalley I en II
- Regio Deal Arnhem-Nijmegen (Groene Metropoolregio)
- Regio Deal Veluwe I en II
- Regio Deal Rivierenland I en II (FruitDelta Rivierenland, deels afgerond / vervolgtrajecten)

<u>Overijssel</u>

- Regio Deal Twente I en II
- Regio Deal Regio Zwolle I en II
- Regio Deal Stedendriehoek (gedeeld met Gelderland, integrale regio)
- Regio Deal Noord-Overijssel / Vechtdal-achtige samenwerkingen (functionele deelgebieden binnen Zwolle-regio)

Kenmerkend regionaal patroon

Wanneer alle deals samen worden bekeken, ontstaat een duidelijke regionale structuurkaart van Oost-Nederland:

- Stedelijke groeiregio's: Arnhem-Nijmegen, Zwolle, Twente
- Kennis- en innovatieclusters: Foodvalley, Twente, Arnhem-Nijmegen
- Landelijk gebied met leefbaarheidsopgaven: Achterhoek, Veluwe, Rivierenland
- Hybride regio's (stad-land): Stedendriehoek, Regio Zwolle

Deze structuur laat zien dat Oost-Nederland geen homogeen gebied is, maar een netwerk van functionele regio's met verschillende ontwikkelpaden.

Analyse: terugkerende beleidslijnen in alle Regio Deals

Uit de Oost-Nederlandse Regio Deals zijn vijf dominante beleidslijnen af te leiden.

1 Brede welvaart als integraal sturingsprincipe

Alle Regio Deals werken expliciet of impliciet met brede welvaart als uitgangspunt. Daarbij wordt economische groei niet als doel op zich gezien, maar als onderdeel van een breder systeem van:

- gezondheid
- leefbaarheid
- sociale cohesie
- landschap en natuur
- toekomstbestendige economie

Dit markeert een duidelijke verschuiving van sectorbeleid naar systeem- en gebiedsdenken.

2 Spanning tussen groei en ruimtelijke kwaliteit

Een tweede terugkerend thema is de structurele spanning tussen:

- woningbouw en bevolkingsgroei
- economische ontwikkeling
- behoud van landschap en identiteit

Met name in Foodvalley, Arnhem-Nijmegen en Zwolle wordt deze spanning expliciet benoemd. In landelijke regio's zoals Achterhoek en Veluwe gaat het juist om het behouden van voorzieningen en leefbaarheid bij krimp- of drukscenario's.

3 Innovatie als transitiemotor

Innovatie wordt in vrijwel alle Regio Deals ingezet als instrument voor maatschappelijke transities:

- landbouw en voedsel (Foodvalley, Achterhoek)
- hightech en maakindustrie (Twente)
- energie en circulariteit (Arnhem-Nijmegen, Veluwe)
- digitale en sociale innovatie (Zwolle, Stedendriehoek)

Innovatie is daarmee niet alleen economisch, maar nadrukkelijk ook maatschappelijk en ruimtelijk gestuurd.

4 Regionale identiteit als ontwikkelbasis

Elke Regio Deal bouwt voort op een eigen regionale identiteit:

- Twente: techniek en maakindustrie
- Foodvalley: kennis en voedseltransitie
- Achterhoek: gemeenschapskracht en leefbaarheid
- Veluwe: natuur, toerisme en balans
- Arnhem-Nijmegen: stedelijke innovatie en energie
- Zwolle/Stedendriehoek: schakel stad-land

Dit bevestigt een belangrijke verschuiving: beleid is niet uniform, maar contextspecifiek en gebiedsgebonden.

5 Samenwerking en uitvoeringskracht als kritische succesfactor

De Regio Deals laten zien dat succes niet alleen afhangt van beleid, maar vooral van:

- regionale coalitievorming
- samenwerking tussen bestuurslagen
- koppeling met bedrijfsleven en onderwijs
- uitvoeringsgerichte programma's

De governance is daarmee minstens zo belangrijk als de inhoud.

Vergelijking met Omgevingsvisies Gelderland en Overijssel

De Gelderse Omgevingsvisie richt zich op:

- een vitaal landelijk gebied
- sterke steden en regio's
- toekomstbestendige economie
- brede welvaart en duurzaamheid
- water, bodem en klimaat als randvoorwaarde

De visie sluit inhoudelijk sterk aan op de Regio Deals, vooral in het hanteren van brede welvaart en gebiedsgericht werken.

De visie is strategisch sterk, maar relatief abstract. De koppeling met bestaande uitvoeringsstructuren zoals Regio Deals is nog beperkt expliciet.

Overijssel kiest voor een integrale langetermijnvisie richting 2050 met nadruk op:

- wonen en verstedelijking
- landbouwtransitie
- natuur en landschap
- energie en klimaat
- mobiliteit en bereikbaarheid
- samenwerking in gebiedsprocessen

De provincie sluit sterk aan op de praktijk van Regio Zwolle, Twente en de Stedendriehoek.

Overijssel is sterker gebiedsgericht dan Gelderland, maar ook hier ontbreekt een expliciete koppeling tussen strategie en Regio Deal-uitvoering.

Belangrijkste verschillen en lacunes

Uit vergelijking blijkt:

Sterk in beide provincies:

- brede welvaart als beleidskader
- integrale benadering van ruimte
- erkenning van regionale verschillen

Zwak of onvoldoende uitgewerkt:

- sociale cohesie en leefbaarheid als gelijkwaardige pijler
- structurele verankering van Regio Deals als uitvoeringsinstrument
- grensoverschrijdende samenwerking (met Duitsland en tussen regio's)
- concrete monitoring van brede welvaart

Met name de uitvoeringskloof tussen visie en praktijk blijft een aandachtspunt.

Aanbevelingen

Op basis van de analyse worden de volgende aanbevelingen gedaan.

1. Veranker Regio Deals structureel in de uitvoeringsstrategie

Regio Deals functioneren in de praktijk als uitvoeringsmotor van gebiedsontwikkeling. Deze rol zou expliciet moeten worden opgenomen in beide Omgevingsvisies.

2. Maak brede welvaart meetbaar en sturend

Introduceer een beperkte maar robuuste set indicatoren voor:

- gezondheid
- sociale cohesie

- leefbaarheid
- economische veerkracht
- ecologische kwaliteit

Zonder monitoring blijft brede welvaart een abstract begrip.

3. Erken expliciet regionale differentiatie

Oost-Nederland functioneert als netwerk van verschillende regio's met eigen logica. Beleid moet dit niet uniformeren maar juist versterken.

4. Versterk sociale kwaliteit als volwaardige pijler

Sociale infrastructuur (voorzieningen, zorg, onderwijs, ontmoeting) verdient een gelijkwaardige positie naast economie, natuur en energie.

5. Koppel innovatie expliciet aan maatschappelijke opgaven

Innovatie moet worden gepositioneerd als instrument voor transities, niet alleen als economische groeistrategie.

6. Veranker grensoverschrijdende samenwerking

Zowel tussen regio's binnen Oost-Nederland als met Duitsland (NRW) is sprake van sterke functionele relaties die onvoldoende expliciet zijn in beide visies.

Conclusie

De Regio Deals in Oost-Nederland laten zien dat de transitie naar brede welvaart in de praktijk al grotendeels vorm krijgt. De kracht zit in gebiedsgericht werken, samenwerking en integrale uitvoering.

De Omgevingsvisies van Gelderland en Overijssel sluiten hier inhoudelijk goed op aan, maar laten nog ruimte voor versterking op drie punten:

1. uitvoeringskracht (Regio Deals beter verankeren)
2. meetbaarheid (brede welvaart concreet maken)
3. sociale en grensoverschrijdende dimensie (versterken)

Daarmee ligt er een duidelijke kans om de Omgevingsvisies niet alleen strategisch sterk, maar ook uitvoerbaar en regionaal verankerd te maken.

Arnhem, 16 JUN 2026

Ramon Barends
PSP'92

DE LEEFBARE VEILIGE WIJK

Omgevingsvisie Gelderland
Richting geven en richting laten

Ramon Barends
PSP'92 Gelderland
Juni 2026

Deze notitie maakt onderdeel uit van onze zienswijze op de Gelderse Ontwerp-omgevingsvisie.

Zaaknummer: 2026-002132;
GS-besluit d.d. 14-04-2026

Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid

Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) vormt één van de meest ambitieuze langjarige gebiedsgerichte programma's van de Nederlandse overheid. Het programma richt zich op twintig stedelijke gebieden waar sprake is van een concentratie van sociale, economische en fysieke achterstanden. In deze gebieden versterken problemen op het gebied van wonen, gezondheid, onderwijs, bestaanszekerheid, werkgelegenheid en veiligheid elkaar, waardoor traditionele sectorale beleidsinterventies onvoldoende effect sorteren.

Het NPLV kiest daarom nadrukkelijk voor een integrale en langdurige aanpak. De centrale gedachte is dat de leefbaarheid van een wijk niet uitsluitend wordt bepaald door de kwaliteit van woningen of de inrichting van de openbare ruimte, maar door de samenhang tussen fysieke, sociale en economische omstandigheden. Het programma heeft een looptijd van ongeveer twintig jaar en is gebaseerd op samenwerking tussen Rijk, gemeenten, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, zorgpartners en bewoners.

Een belangrijk uitgangspunt van het NPLV is het streven naar gelijke kansen voor iedere inwoner, ongeacht de wijk waarin hij of zij opgroeit. Daarmee verschuift de aandacht van het bestrijden van afzonderlijke problemen naar het creëren van duurzaam toekomstperspectief. Niet alleen de huidige generatie bewoners staat centraal, maar ook de kansen van toekomstige generaties.

De kracht van het programma ligt in de erkenning dat maatschappelijke vraagstukken ruimtelijke gevolgen hebben en dat ruimtelijke keuzes op hun beurt sociale effecten veroorzaken. Investeringen in woningbouw, openbare ruimte, mobiliteit en voorzieningen worden daarom gekoppeld aan investeringen in onderwijs, gezondheid, werk en veiligheid. Daarmee sluit het programma aan bij het gedachtegoed van brede welvaart, waarin niet uitsluitend economische groei centraal staat, maar de kwaliteit van leven in de volle breedte.

Het NPLV markeert daarmee een belangrijke ontwikkeling binnen het openbaar bestuur. Waar voorheen vaak werd gewerkt vanuit afzonderlijke beleidsdomeinen, ontstaat nu een integrale benadering waarin gebiedsontwikkeling, sociale vooruitgang en maatschappelijke veerkracht met elkaar worden verbonden. Juist deze lange termijnoriëntatie maakt het mogelijk om structurele veranderingen te realiseren in gebieden waar achterstanden zich gedurende meerdere generaties hebben opgebouwd.

Nationaal Programma Arnhem-Oost

Arnhem-Oost behoort tot de twintig focusgebieden van het NPLV. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) richt zich op verschillende wijken in het oostelijk deel van de stad, waaronder Presikhaaf, Klarendal, Geitenkamp, Malburgen en het Arnhemse Broek. Deze wijken beschikken over sterke sociale netwerken, een rijke geschiedenis en een grote betrokkenheid van bewoners, maar kennen tegelijkertijd bovengemiddelde uitdagingen op het gebied van gezondheid, inkomen, onderwijs en arbeidsmarktparticipatie.

De ambitie van het NPAO is het realiseren van een ongedeelde stad waarin iedere inwoner gelijke kansen heeft om zich te ontwikkelen. Daarbij wordt ingezet op een samenhangende aanpak van wonen, gezondheid, veiligheid, onderwijs, werkgelegenheid en leefomgeving. De kern van de aanpak is dat fysieke investeringen alleen succesvol zijn wanneer zij gepaard gaan met sociale investeringen en andersom.

Arnhem heeft zich de afgelopen jaren nadrukkelijk geprofileerd als een stad die maatschappelijke vraagstukken integraal benadert. Onder leiding van burgemeester Ahmed Marcouch is veel aandacht uitgegaan naar kansengelijkheid, veiligheid, sociale verbondenheid en de versterking van vertrouwen tussen overheid en inwoners. Zijn voortdurende inzet voor een inclusieve stad en zijn nadruk op menselijke waardigheid sluiten goed aan bij de uitgangspunten van zowel het NPLV als het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Kenmerkend voor het Arnhemse programma is dat niet uitsluitend wordt gekeken naar achterstanden, maar ook naar de aanwezige kwaliteiten van de wijken. Bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en instellingen worden nadrukkelijk gezien als partners in de ontwikkeling van het gebied. Daarmee ontstaat een aanpak die niet alleen gericht is op herstel, maar ook op het benutten van bestaande kracht en potentieel.

Relatie met de ontwerp-Omgevingsvisie Gelderland

De ontwerp-Omgevingsvisie Gelderland richt zich op een toekomstbestendige provincie waarin brede welvaart, gezondheid, ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid en maatschappelijke veerkracht centraal staan. Daarbij wordt nadrukkelijk gezocht naar verbindingen tussen sociale, economische en fysieke opgaven.

Vanuit dat perspectief vormt Arnhem-Oost een voorbeeldgebied waarin veel van deze ambities samenkomen. Het NPAO laat zien hoe gebiedsontwikkeling kan worden ingezet als instrument voor sociale vooruitgang en hoe investeringen in leefomgeving kunnen bijdragen aan gezondheid, veiligheid en kansengelijkheid.

Verbind brede welvaart expliciet aan ruimtelijke investeringen. Nieuwe woningbouw, herstructurering en openbare ruimte moeten bijdragen aan gezondheid, sociale cohesie en economische kansen.

Conclusie

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost vormt een concrete uitwerking van de principes die centraal staan in de ontwerp-Omgevingsvisie Gelderland. Beide benaderingen erkennen dat de kwaliteit van de leefomgeving meer omvat dan de fysieke ruimte alleen. Gezondheid, sociale verbondenheid, veiligheid, kansengelijkheid en maatschappelijke veerkracht zijn onlosmakelijk verbonden met ruimtelijke ontwikkeling.

Door langdurig te investeren in zowel mensen als plaatsen kan Arnhem-Oost uitgroeien tot een voorbeeld van inclusieve en toekomstbestendige gebiedsontwikkeling. De combinatie van een langjarige programmatische aanpak, actieve bewonersbetrokkenheid en bestuurlijk leiderschap biedt daarvoor een stevige basis.

Zienswijze

1. Erken Arnhem-Oost als voorbeeldgebied voor brede welvaart in de stedelijke omgeving

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost sluit naadloos aan bij de ambitie van de ontwerp-Omgevingsvisie om gezondheid, kansengelijkheid, leefkwaliteit en economische ontwikkeling in samenhang te benaderen. De provincie kan Arnhem-Oost nadrukkelijk positioneren als een Gelderse proeftuin voor integrale gebiedsontwikkeling, waarin sociale en fysieke investeringen elkaar versterken.

2. Verbind ruimtelijke investeringen expliciet aan sociale doelen

De ontwerp-Omgevingsvisie benadrukt de samenhang tussen leefomgeving en kwaliteit van leven. Daarom verdient het aanbeveling om provinciale investeringen in woningbouw, mobiliteit, klimaatadaptatie en openbare ruimte zoveel mogelijk te koppelen aan doelen op het gebied van gezondheid, onderwijs, werkgelegenheid en sociale cohesie. Arnhem-Oost biedt hiervoor een concrete uitvoeringspraktijk.

3. Investeer in langdurige samenwerking en bewonerskracht

De complexe opgaven in Arnhem-Oost vragen om continuïteit, vertrouwen en een lange adem. De provincie kan bijdragen door langdurige samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bewoners te ondersteunen. Daarbij verdient de actieve betrokkenheid van inwoners een centrale positie. Juist de combinatie van bewonerskracht, lokaal eigenaarschap en bestuurlijk leiderschap – onder meer zichtbaar in de inzet van burgemeester Ahmed Marcouch voor kansengelijkheid en een inclusieve stad – vormt een belangrijke voorwaarde voor duurzaam succes.

Afsluitend

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost laat zien hoe de ambities van de ontwerp-Omgevingsvisie Gelderland in de praktijk vorm kunnen krijgen: door niet alleen te investeren in ruimte, maar vooral ook in mensen, gemeenschappen en toekomstperspectief.

Het moge duidelijk zijn dat wij positief staan ten opzichte van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Wij zien hier opnieuw bewezen dat langdurige aandacht aan het werken in de wijken werkt!

Arnhem, 16 JUN 2026

Ramon Barends
PSP'92

DE VITALE REGIO

Omgevingsvisie Gelderland
Richting geven en richting laten

Ramon Barends
PSP'92 Gelderland
Juni 2026

Deze notitie maakt onderdeel uit van onze zienswijze op de Gelderse Ontwerp-omgevingsvisie. *Zaaknummer: 2026-002132; GS-besluit d.d. 14-04-2026*

Ook kan deze notitie als inbreng dienen bij het opstellen van de Regionale Actieagenda Achterhoek.

Nationaal Programma Vitale Regio's

Het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) is een langjarige samenwerking tussen het Rijk, provincies, gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners, gericht op het versterken van de brede welvaart en leefbaarheid in verschillende regio's van Nederland. Het programma is ontstaan vanuit de constatering dat economische groei, voorzieningen, bereikbaarheid en kansen niet overal in Nederland gelijk verdeeld zijn. In het rapport *Elke Regio Telt!* werd benadrukt dat veel regio's buiten de grote stedelijke gebieden te maken hebben met structurele uitdagingen, zoals vergrijzing, bevolkingskrimp, personeelstekorten, beperkte bereikbaarheid en druk op voorzieningen. Tegelijkertijd beschikken deze regio's over belangrijke kwaliteiten en potenties die van grote waarde zijn voor Nederland als geheel.

Het NPVR kiest daarom voor een nieuwe aanpak waarin niet incidentele projecten, maar structurele samenwerking en langetermijninvesteringen centraal staan. Het programma heeft een looptijd van ongeveer twintig jaar en richt zich op het creëren van sterke, toekomstbestendige regio's waarin inwoners prettig kunnen wonen, werken en leven. Daarbij wordt uitgegaan van het principe van brede welvaart: niet alleen economische ontwikkeling is van belang, maar ook gezondheid, sociale samenhang, onderwijs, bereikbaarheid, duurzaamheid, veiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving.

Binnen het NPVR werken regio's samen met het Rijk aan een gezamenlijke agenda voor ontwikkeling. Iedere deelnemende regio stelt een zogenoemd *Plan voor de Regio* op, waarin de belangrijkste opgaven, ambities en kansen worden beschreven. Op basis daarvan wordt een actieagenda opgesteld met concrete projecten, investeringen en samenwerkingsafspraken. De uitvoering gebeurt zoveel mogelijk vanuit de regio zelf, waarbij lokale en regionale partijen een belangrijke rol spelen bij het bepalen van prioriteiten en het ontwikkelen van oplossingen.

Een belangrijk uitgangspunt van het NPVR is dat beleid beter moet aansluiten bij de specifieke kenmerken van een regio. Waar landelijke regelingen vaak uitgaan van stedelijke omstandigheden, vraagt een landelijke regio soms om andere oplossingen. Denk bijvoorbeeld aan mobiliteit in gebieden met grotere afstanden, het behoud van basisvoorzieningen in kleinere kernen of innovatieve vormen van zorg en onderwijs. Het programma stimuleert daarom maatwerk en gebiedsgerichte samenwerking.

Het NPVR richt zich op elf regio's verspreid over Nederland, waaronder de Achterhoek. Deze regio's hebben te maken met vergelijkbare uitdagingen, maar verschillen in hun specifieke omstandigheden en ontwikkelkansen. Door kennisuitwisseling en samenwerking tussen regio's kunnen succesvolle initiatieven worden gedeeld en opgeschaald.

De thema's binnen het programma zijn breed en hangen sterk met elkaar samen. Er wordt gewerkt aan een toekomstbestendige economie, voldoende en passende woningen, goede bereikbaarheid, een sterke arbeidsmarkt, toegankelijke zorg, kwalitatief onderwijs, verduurzaming van de leefomgeving en het behoud van voorzieningen. Daarnaast is er aandacht voor participatie van inwoners en het versterken van de sociale cohesie binnen gemeenschappen.

Het Nationaal Programma Vitale Regio's markeert daarmee een belangrijke verandering in de relatie tussen Rijk en regio. Niet langer staat het uitvoeren van afzonderlijke projecten centraal, maar het gezamenlijk bouwen aan duurzame oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken. Door langdurige samenwerking, wederzijds vertrouwen en maatwerk wil het programma bijdragen aan een Nederland waarin iedere regio de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen en waarin inwoners, ongeacht hun woonplaats, toegang hebben tot kansen, voorzieningen en een goede kwaliteit van leven.

Actieagenda Achterhoek

De Actieagenda Achterhoek vormt de regionale uitwerking van het Nationaal Programma Vitale Regio's voor de Achterhoek. De agenda bouwt voort op de sterke traditie van samenwerking binnen de regio, waarin gemeenten, ondernemers, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners gezamenlijk werken aan de toekomst van de Achterhoek.

De centrale ambitie van de actieagenda is het behouden en versterken van de brede welvaart in een regio die bekendstaat om haar sterke gemeenschapszin, innovatieve maakindustrie, aantrekkelijke woonomgeving en actieve samenwerking. Tegelijkertijd staat de Achterhoek voor belangrijke uitdagingen. De regio heeft te maken met vergrijzing, een toenemende vraag naar zorg, personeelstekorten, de energietransitie en de behoefte aan voldoende woningen en bereikbare voorzieningen.

Binnen de actieagenda worden daarom verschillende samenhangende thema's uitgewerkt. Een belangrijk speerpunt is het versterken van de arbeidsmarkt en het opleiden en behouden van talent. Daarnaast wordt ingezet op toekomstbestendige zorg, waarbij innovatie en samenwerking moeten bijdragen aan de beschikbaarheid van zorg in de regio. Ook woningbouw en leefbaarheid krijgen veel aandacht, met als doel voldoende passende woningen te realiseren voor zowel jongeren als ouderen.

Verder richt de actieagenda zich op duurzame mobiliteit, digitalisering, energietransitie en economische innovatie. De sterke positie van de Achterhoek als innovatieve regio biedt hierbij kansen voor nieuwe vormen van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Door gezamenlijk te investeren in deze opgaven wil de regio aantrekkelijk blijven voor huidige en toekomstige inwoners en ondernemers.

De Actieagenda Achterhoek vormt daarmee een gezamenlijke routekaart voor de komende jaren. Door regionale kracht te combineren met ondersteuning vanuit het Rijk wordt gewerkt aan een vitale, toekomstbestendige Achterhoek waarin wonen, werken en leven ook op de lange termijn aantrekkelijk blijven.

Aandachtspunten

1. Versterk de positie van vitale regio's

De Omgevingsvisie kan explicieter aansluiten bij de uitgangspunten van het NPVR. Naast stedelijke groeiopgaven verdienen ook landelijke regio's aandacht als dragers van brede welvaart, economische ontwikkeling en leefbaarheid. We vragen om een duidelijkere verankering van het belang van vitale regio's zoals de Achterhoek.

2. Meer ruimte voor regionaal maatwerk

De Achterhoek kent andere opgaven dan stedelijke gebieden in de provincie. De visie zou meer ruimte kunnen bieden voor gebiedsspecifieke oplossingen op het gebied van wonen, mobiliteit, energie, zorg en voorzieningen. Regionale verschillen vragen om maatwerk in plaats van uniforme provinciale kaders.

3. Woningbouw beter afstemmen op demografische ontwikkelingen

Vraag aandacht voor voldoende flexibiliteit in woningbouwprogramma's. In de Achterhoek is behoefte aan woningen voor starters, gezinnen, arbeidsmigranten en ouderen. De visie kan sterker erkennen dat ook niet-stedelijke regio's een groeiende woningvraag kennen.

4. Bereikbaarheid als randvoorwaarde voor brede welvaart

Goede fysieke en digitale bereikbaarheid is essentieel voor economische ontwikkeling en leefbaarheid. We pleiten voor blijvende investeringen in regionale infrastructuur, openbaar vervoer, grensoverschrijdende verbindingen en digitale netwerken.

5. Behoud van voorzieningen in kleinere kernen

De leefbaarheid van dorpen staat of valt met de aanwezigheid van voorzieningen zoals onderwijs, zorg, sport en cultuur. We vragen om een expliciete provinciale inzet op het behouden en versterken van basisvoorzieningen in landelijke gebieden.

6. Economische ontwikkeling en innovatie

De Achterhoek heeft een sterke positie in de maakindustrie, agrofoodsector en innovatieve technologie. De Omgevingsvisie kan meer aandacht geven aan ruimte voor ondernemerschap, innovatiecampussen, circulaire economie en verduurzaming van bedrijventerreinen.

7. Arbeidsmarkt en onderwijs sterker koppelen aan ruimtelijke ontwikkeling

Ruimtelijke keuzes hebben directe gevolgen voor de beschikbaarheid van personeel, onderwijsvoorzieningen en economische groei. We vragen om een integrale benadering waarbij wonen, werken, leren en mobiliteit nadrukkelijk met elkaar worden verbonden.

8. Grensregio-perspectief versterken

De Achterhoek ligt aan de grens met Duitsland. Hierdoor ontstaan kansen op het gebied van arbeidsmarkt, economie, mobiliteit en energie. We verzoeken om een sterkere positionering van grensoverschrijdende samenwerking als provinciaal belang.

9. Energietransitie met oog voor draagvlak en landschap

We ondersteunen de energietransitie, maar vraag aandacht voor de kwaliteit van het landschap, participatie van inwoners en een evenwichtige verdeling van lasten en baten. Regionale energieopgaven moeten passen bij de identiteit van het gebied.

10. Verbind de Omgevingsvisie expliciet aan de Actieagenda Achterhoek

We verzoeken om de doelstellingen en investeringsagenda van de Actieagenda Achterhoek als belangrijke uitvoeringspartner te erkennen. Hierdoor ontstaat een betere aansluiting tussen provinciaal beleid, regionale ambities en rijksprogramma's zoals het NPVR.

Slotconclusie

Wij verzoeken de provincie Gelderland om de Omgevingsvisie nadrukkelijk te verbinden aan de doelstellingen van brede welvaart, regionale vitaliteit en de opgaven uit het Nationaal Programma Vitale Regio's. Een sterkere positie voor regio's als de Achterhoek draagt bij aan een evenwichtige ontwikkeling van heel Gelderland en vergroot de uitvoerbaarheid van provinciale en nationale ambities.

Arnhem, 16 JUN 2026

Ramon Barends
PSP'92